

Jan Filip: Jméno si dal po slavném Francouzovi, věrný zůstal Ostravě a hrál i po smrti

[Lucie Stiborová](#)

7:52

Foto: Lucie Stiborová za pomoci Gemini

Portrét herce vytvořený za pomoci Gemini

Dnes 28. 4., 9:21

Jan Filip dnes již nepatří ke známým hereckým tvářím, ve své době se na obrazovce objevoval ale poměrně často. Jeho doménou byly hudební inscenace, objevil se ale i v seriálech jako Dispečer nebo Kamenný řád. Profesioně byl spojen s Ostravou.

Článek

Na svět přišel 7. dubna 1936 jako Jan Zwiefelhofer v Praze a své dětství prožil v šumavské Sušici. Nepocházel z umělecké rodiny, rodiče byli úředníci, ale zároveň i nadšení ochotníci. Jan se tak poprvé na jeviště postavil již v pouhých pěti letech. Přesto jeho kroky k profesionálnímu herectví nebyly přímé. Vystudoval sušické gymnázium a po maturitě pracoval v Mariánských Lázních jako geodet. Na divadlo ale nezapomněl a nadále ochotnický hrál. Jednoho dne si jeho talentu povšiml režisér Jiří Dalík a přizval jej ke spolupráci s karlovarským divadlem. Jan přijal a v Divadle Vítězslava Nezvala setrval dva roky. Další dvě sezóny hrál v oblastním divadle ve Varnsdorfu a v letech 1963 až 1966 v Západočeském divadle v Chebu.

Osudem se mu stala Ostrava

V roce 1966 zamířil na opačný konec republiky a stal se členem hereckého souboru ostravského Divadla Petra Bezruče. Byl zde obsazován do rolí milovníků, ale zároveň dokázal ztvárnit i úlohy charakterní. Hned v první sezóně si zahrál mladého milence Demetria ve Snu noci svatojanské, poté

vytvořil propracovanou studii Knížete v Langrově Obrácení Ferdyše Pištory, aby následoval další ikonický milovník – Fanfán Tulipán. „Na divadelní prkna jeviště Divadla Petra Bezruče vstupuje mladý muž šermířské postavy. Oblečen je do bílé košile a tmavých kalhot. S rozčuchanou čupřinou hustých černých vlasů se hbitě ohání kordem proti svým nepřátelům. V jeho pohledné tváři se šibalským úsměvem se zračí tmavě hnědé oči. Jsou plné mladické zvědavosti a jiskry, jako by to byly oči člověka, který se nebojí světa a jen touží si ho plnými doušky užít. Jevišťem zavládne jeho živý temperament. Diváci se dokonale baví,“ popisovala Filipův dávný výkon média.

Zdařilá ostravská inscenace Fanfán Tulipán vznikla v roce 1967 na motivy staré kramářské písně a stejnojmenného francouzského filmu se slavným Gérardem Philipem v hlavní roli. Divadelní podobu jí vtiskl Saša Lichý, který roli svěřil tehdy třicetiletému Filipovi. Pro něj se stala tato postava doslova erbovní. Francouzského herce velmi obdivoval a právě po něm si zvolil umělecký pseudonym.

Film jej nedokázal využít

Rok 1976 přivedl Filipa do Státního divadla v Ostravě, dnešního Národního divadla moravskoslezského, kterému již zůstal věrný po zbytek své profesní dráhy. Jeho herectví na této scéně pomalu dozrávalo do plnějších a bohatších poloh. Vytvořil zde více než stovku výrazných rolí, které potvrdily jeho herecký talent a všestrannost. Zazářil například v Shakespearově Othellovi v režii Jana Kačera, v níž vytvořil mimořádně silnou tragickou dvojici s Marií Logojdovou. Ta na spolupráci se svým kolegou vzpomíná vždy s úctou. Před představením mu prý říkala: „Honzíčku mějte mě alespoň chvíli rád! ... Vraždil mě od prvního okamžiku.“

Zatímco divadlo dokázalo Filipova potenciálu naplno využít, film toto nedovedl. Před filmovými kamerami se herec poprvé objevil v roce 1964, kdy dostal menší roli v povídkovém filmu Strakatí andělé. Černobílý snímek režiséra Pavla Blumenfelda vyprávěl o mladých lidech hledajících své místo v životě. Na rozdíl od jiných děl československé nové vlny snímek žádného většího ohlasu nedosáhl. Druhým a zároveň posledním celovečerním filmem, ve kterém Jan Filip účinkoval, bylo drama režiséra Jana Kačera Město mé naděje. Tento budovatelský příběh z roku 1978 vyprávěl o zkušeném inženýrovi Ratajovi, který dostane v hutnicko-strojírenském podniku na starost atomový program. Film byl realizován ve Filmovém studiu Gottwaldov, v domácí filmové historii ale ani on nezanechal výraznější stopu.

Daleko více příležitostí nabídla Filipovi Československá televize, především její ostravské studio. Účinkoval v řadě televizních inscenací a objevil se v několika seriálech, z nichž nejvýznamnější byl Kamenný řád, rodinná sága natočená podle stejnojmenného románu Vojtěcha Martínka, vyprávějící příběh jednoho rodinného klanu a jeho boj s tradicemi a moderní dobou. Objevil se ale také v seriálu Tybys o svérázné partě důchodců a jejich přátel v severomoravské vesnici nebo v populárním Dispečerovi s Josefem Kobrem v hlavní roli, vyprávějícím o osudech svérázného kapelníka hornické dechovky. Hudebně založený seriál nebyl ostatně ve Filipově tvorbě žádnou výjimkou. Poměrně často se totiž objevoval v různých televizních muzikálech a operetních inscenacích. Jmenovat lze Krásnou mlynářku či Čardášovou princeznu.

V divadle zněl jeho hlas i po smrti

Na prvním místě měl ale Jan Filip vždy divadlo. U kolegů byl nesmírně respektovaný a oblíbený. „Honza byl ve svém jádru pozitivní člověk. Vedle něj se nedalo být naštvaný. Byly zkoušky, kdy se něco nedařilo, režisér ‚frfňal‘ a herci byli otráveni. Filip se zastavil, zatáhl pupek a jeho kalhoty šly do kolen! Všechno napětí rázem opadlo,“ vzpomínal Tomáš Jirman. K legendárním historkám mezi ostravskými herci patří i šatna přezdívaná „Fifi“. Název vznikl jako zkratka z příjmení herců Jana Filipa a Jana Fišara, kteří šatnu společně užívali. Přezdívka se později přenesla i na hotelový pokoj během zahraničního

zájezdu do bulharské Varny v roce 1987. Bujará setkání na pokoji „Fifi“ dodnes u pamětníků vyvolávají pozitivní emoce. Milou vzpomínku na Jana Filipa dávala k dobru i herečka Pavlína Křiváková: „Jéňa nosil svetr, na kterém bylo vyšité autíčko, no a ono bylo přímo na jeho bříšku. Jednou jsem mu to auto otočením pomyslného klíčku nastartovala, ozvalo se brrmmm, brrmmm a Jeníček jako nastartované auto odjel. Smáli jsme se tehdy jako malá děcka. Od té doby, kdykoli měl na sobě tento svetr a potkali jsme se, beze slova a bez pozdravu probíhala tato situace: naznačil, že motor – nevím, jak jinak to říct – ‚chcípí‘, přišla jsem k němu a autíčko jsem mu znovu nastartovala. Brrmmm, brrmmm – cupitavě odjížděl. Po chvíli se otočil a propukl v smích. Ten obrázek mám dodnes před očima. Byla v tom taková lehkost, svěžest a něco tak hluboce lidského.“

Jan Filip opustil tento svět bohužel tragicky, stalo se tak dne 26. září roku 2000. Rok před nečekaným odchodem ze života byl obsazen do role veronského vévody Escala ve hře Romeo a Julie a v rámci koncepce byl jeho výkon natočen na záznam, který se na závěr inscenace promítal na velkém plátně nad hlavami všech zúčastněných. Nad členy obou znesvářených rodů, kteří díky své nesmiřitelnosti přišli o své děti, se tak jeho slova nesla i poté, co již nebyl mezi námi.

Zdroje:

<https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/5244/jan-filip>

<https://www.kinobox.cz/osobnosti/212347-jan-filips>

<https://www.ndm.cz/cz/clanek/3993-smutne-vyroci-20-let-od-smrti-herce-jana-filipa.html>

<https://www.fdb.cz/osobnost/16008-jan-filip>

https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2025-2026/archiv/casopis-brezen-2026-strany-48-49-1771842389.pdf